

29/09/2009
פרופ' אניטה שפירא

תגובה לדו"ח האוניברסיטה העברית. בעקבות דו"ח ועדת מל"ג בהיסטוריה כללית.

כזכור, לא איתרה הועדה חסרונות מבניים קריטיים בחוג, פרט לירידה הניכרת במספרי התלמידים בשנים המתקדמות. לפי דו"ח האוניברסיטה, תהליך הנשירה ניבלם חלקית, מה שמבשר טוב לחוג.

השינויים המבניים שחלו בפקולטה בעקבות דו"ח ועדת ג'ייגר הביאו לגיוון של תוכניות ההוראה בקורסים מתחום הלימודים הרוסים ומתחום הלימודים האמריקאים, מגמה שהיא ברוח המלצות ועדת מל"ג. גם ההתפתחות החיובית במעמד בית הספר להיסטוריה איפשרה קליטת קורסים בתחום היסטוריה גלובלית והיסטוריה חוץ אירופית, על בסיס השוואתי, תוך הבלטת גישות מתודולוגיות חדישות. תוכנית הפיתוח של בית הספר הולמת את רוח המלצות ועדת המל"ג ועל כך יש לברך. אכן, אין בתוכנית בית הספר קורסים בתולדות אפריקה, אך זהו חסרון קטן לעומת ההתקדמות המרשימה בהכללת קורסים בנושאים גלובלאליים, ובשיתופי פעולה בין חוגיים במסגרת בית הספר.

למרבה הצער, תמורות אלה בתוכניות הלימודים טרם זלגו אל תוך לימודי התואר השני והדוקטורט, שנשארים ממוקדים בהיסטוריה גרמנית ואירופית. הגם שיש כאן ביטוי להעדפות הסטודנטים, כפי שטוענים ראש החוג והדיקאן, ניתן היה לעודד מחקר בתחומים נוספים באמצעות הצעת תוכניות מושכות לב ומורים מעולים וכמובן מילגות. בנושא זה רצוי שהאוניברסיטה תיתן את דעתה להרחבת תחומי המחקר.

המלצות הועדה בעניין המעקב אחרי תוכניות הלימודים וחידושן באמצעות ועדת הוראה, מתבצעות, ככל הנראה. עם זאת ההמלצה בדבר הגשת סילבי מפורטים לכל שיעור לסטודנטים ולועדת ההוראה לא זכתה להתייחסות.

כן לא זכתה להתייחסות המלצת הועדה להוסיף קורס לכתיבה אקדמית בעברית ובאנגלית.

המלצות הועדה בעניין שיתוף תלמידי המ"א בפעילות החוג בוצעו, הגם שלא במידה מספקת. ספק אם תחושות הדיסאוריינטציה והעדר הסיוע של האוניברסיטה במציאת מילגות יגבירו את תחושת הבית של תלמידי המ"א בחוג.

חבל שהאוניברסיטה לא הצליחה למצוא את המשאבים הדרושים כדי לאפשר לתלמידיה לימוד שפות בלי תשלום נוסף.

כאמור, החסרונות שמצאה הועדה בפעילות החוג היו קטנים יחסית, והשיפורים שנעשו במסגרת בית הספר להיסטוריה ראויים לשבח. עם זאת, נשארו מספר חולשות שמן הראוי לתת עליהן את הדעת.

תגובה לדו"ח ביצוע המלצות ועדת המל"ג באוניברסיטה העברית. החוג להיסטוריה של עם ישראל

החוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטה העברית בירושלים הוא חוג מעולה, שסכנה גדולה מרחפת עליו – רוב המורים הבכירים עומד בפני פרישה בשנים הקרובות. בעיה זו, שהוצגה בדו"ח ועדת המל"ג, לא זכתה להתייחסות של האוניברסיטה. זוהי סוגיה שההתייחסות אליה חייבת להיות במסגרת אוניברסיטאית ואין באפשרות ראש החוג לענות עליה.

האוניברסיטה ביצעה שינוי מבני חשוב, ברוח המלצות הועדה: איחוד בין המכון ליהדות זמננו לבין החוג להיסטוריה של עם ישראל. שינוי מבני זה הוא מבורך במיוחד, שכן הוא מעשיר את תוכנית הלימודים של החוג ומאפשר לתלמידיו לשמוע שיעורים בנושא השואה או בלימודי ישראל.

שיתופי פעולה בין חוגים, הוראת קורסים רחבים על ידי כמה מורים, הוראה אינטרדיסציפלינרית ואפילו שיתופי פעולה בין אוניברסיטאיים, ברוח המלצות ועדת המל"ג, ניראה שהם מתבצעים, או לפחות ישנן התחלות מבטיחות לביצוע. יש לברך על מגמה זו ולעודד אותה, כי היא מאפשרת גם ניצול משאבי אנוש וגם הוראה ברמה גבוהה של נושאים שאחרת לא היה אפשר ללמדם. שיתוף פעולה בין אוניברסיטאות בקורסים שהביקוש אליהם מוגבל, יכול להיות לעזר בשימור תחומי ידע שאחרת נידונים לכליה במצוקה הגוברת.

ראש החוג מדווח שבמסגרת יישום המלצות ועדת ג'יגר החוג יזם שעורי מיומנות בכתיבה בעברית ובאנגלית, מה שגם הועדה של המל"ג דרשה.

החוג לא אימץ את המלצת הועדה להקים ועדת הוראה, שתשחרר את ראש החוג מלחצים של חברי סגל ותאפשר פיקוח יעיל על תוכנית ההוראה, הגשת סילבי, מניעת כפילויות, ביקורים בשיעורי הסגל וכיוצא בזה. ראש החוג טוען שהוא מבצע את כל הפעולות הללו, בהקפדה יתרה מאז דו"ח הועדה. כל זמן שהפעולות הנחוצות להבטחת קידום תוכניות ההוראה והפיקוח על רמת ההוראה מתקיימות, אין אנו סבורים שצריך לכפות דווקא את קיומה של ועדת הוראה. עם זאת, ניראה לנו, שהטלת כל המשימות הללו על ראש החוג תגרום להזנחת חלק מהן, כתוצאה מלחץ חברי הסגל וחוסר זמן או חוסר עניין.

אנו מברכים על קיומו של פורום המאפשר לתלמידי מ"א ודוקטורט להציג את פירות עבודתם ולקבל היזון חוזר. כל הפעלה של התלמידים בארגון קולוקויה, כנסים וכיוצא באלה תבורך.

אין התייחסות של ראש החוג לנושא שיתוף הפעולה הבין-ספרייתי, בין הספרייה האוניברסיטאית במדעי הרוח לבין הספרייה הלאומית, נושא שהועדה התייחסה אליו. כן לא הייתה תגובה לנושא האינפלציה בציונים.